

בֵּית דִין אֲזוֹרִי לְעָבוֹדָה בִּירוּשָׁלָם

ב"ל 41604-05-14

1 13 מרץ 2018
2

לפנֵי:
כב' השופט דניאל גולדברג
נציג ציבור (עובדים) מר רמי אלקנה
נציג ציבור (מעסיקים) מר פנחס הומינר

התובע
ע"י ב"כ: עוזי איתמר כהן

הנתבע
המוסד לביטוח לאומי גופים על פי דין 513436494
ע"י ב"כ: דינה תמר פרבר

3

פסק דין

4

5. התובע, מר ████████, הגיע לתביעה זו נגד החלטת פקidot התביעות מיום
6 20.10.14, על פיה נדחתה תביעת התובע להכיר במחלת הנפש בה לקה כ"פגיעה
7 בעבודה" אשר נובעת מאירוע תאוני בתעסוקה שאירע לתובע ביום 19.7.1990.
8. אין חולקים על העובדות הבאות:
9. א. התובע, יליד 1957, עבד במועד הרלוונטי כפקח בעיריית ████████.
10. ב. ביום 19.7.90 הותקף התובע על ידי אדם שקיבל מההתובע דוח חניה.
11. האירוע הוכר על ידי הנתבע כאירוע תאוני תוך כדי וعقب העבודה.
12. ג. התובע עבר התמונות נפשית ואובייח סובל מפרנויה ובהמשך כסובל
13. ממאניה-דיפרסיה ומסכיזופרניה בדרגה קשה, התובע אושפז מספר
14. פעמים, לתקופות ממושכות, בבית החולים ████████.
15. הצדדים הסכימו למינוי מומחה לבירור שאלת הקשר הסיבתי בין האירוע
16. התאוני מיום 29.7.1990 לבין מחלת הנפש בה לקה התובע. בית הדין מינה את
17. ד"ר אריה באואר כמומחה יועץ רפואי מטעם בית הדין. המומחה התבקש
18. להשיב לשאלות אלו:

בית דין אזרוי לעבודה בירושלים

ב'יל 41604-05-14

4. המומחה השיב לשאלות שהוצעו לו כד:

א. לפי סיכוןי המחלה [REDACTED] ועפ"י
חוות הדעת של הפסיכיאטרים המומחים - [REDACTED] מוכר
למערכת הפסיכיאטרית כלוקה בהפרעה סכיזואפקטיבית (F25). הוא
יה מאושפז מספר רב של אשפוזים פסיכיאטריים חוזרים עקב
מצbizים מאניפורמיים פסיכוטיים. בمسلمך מיום 12.2.14 החתום ע"י
ד"ר [REDACTED] שהיה הרופא המטפל בבי"ח [REDACTED], מחלתו
התפרצה כשהיה בן 30 ובמשך שנים ארוכות הסתייר אותה בסוד ופנה
לטיפולים פרטיטיים. בשנים האחרונות חלה התדרדרות במצבו והוא
אוושפז לעתים תכופות והתקשה להגיע לאיזו נפשי. תדיירות
האשפוזים גברה והרמיסיות הפכו להיות לאיבוטיות. בمسلمך משנת
2014 מצוין כי ההחמרה במצבו מתבטאת גם במקרים מסוימים אותו
ואת סביבתו עקב חוסר שיפוט המביא להתנהגוויות הפחתת העינות
לטיפול רפואי, שוטטות, חוסר שינוי וחוסר זהירות. האבחנה
הமבדלת בין הפרעה סכיזואפקטיבית לבין סכיזופרניה היא לעיתים
קשה. תקriticוון C על פי DSM-5 הוא המבדיל בין הפרעה
סכיזואפקטיבית לבין סכיזופרניה. במקרים אחרים, מצב פסיכוטי
ممושך במשך חודשים אחד, ללא הפרעה במצב רוח תיחסב הפרעה
סכיזופרנית ולא סכיזואפקטיבית.

ב. התשובה לשאלת בית הדין האם קיים קשר סיבתי בין אירוע ההתקיפה לבין מצבו של התובע הינה תשובה לא נכונה. ולראיה חווות הדעת השונות של ד"ר בן דור מיום 13.1.15 ושל פרופ' קווטלר משא זופרוף' דוידסון מיכאל מיום 18.8.14. ד"ר בן דור מתייחס בחווות דעתו להחות הדעת המשותפת של פרופ' קווטלר ופרופ' דוידסון. ד"ר בן דור כותב בהאי לישנא בחווות דעתו: "הוא החל לעבדו כפקח עיריה. העבודה הייתה לו קשה, המגע עם טיפוסים עבריניים, קללות ואיומים שספג כמו גם תוקפנות פיזית. הפסיכיאטר שעקב אחריו החל משבע לאחר האירוע מה- 19.7.90 שבו אדם שקיבל ממנו דוח חישפ שאותו

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ב"ל 41604-05-14

ונתן לו מכח חזקה בזרוע, תפס לו את היד, השאיר לו סימן בחול ואימס על חייו – אבחן אותו כסובל ממצב מאני פסיכוטי. המפקח שלו בעבודה תיאר כי בתחילת העבודה לא היו בעיות ותפקידו היה גבוה ואחראי, אך בעקבות תקיפות שעבר במסגרות תפקידו כפקח עירוני, הוא נהיה דכאוני, עצבני ומפוחד, עם החרمرة ממשמעותית לאחר התקיפה המתווארת ב-19.7.90. (ההדגשה היא שלי)

לאחר חצי שנה אושפז התובע במצבmani של מלווה בתוקפנות, ובהמשך החלו אשפוזים רבים בעקבות מצבים אפקטיביים עם ירידת תפקודית והוא אובדן בסובל מהפרעה סכיזואפקטיבית, הוא סבל מירידת הדרגותית כולנית בתפקידו, ביכולתו הקוגניטיבית ובמבנה אישיותו. התקשה לתפקיד בעבודה, מקום בברקים, ליזום, היו הייעדרויות מהעבודה. במהלך השנים היו אשפוזים חוזרים (כ-20) במלחמות פסיכיאטריות, כאשר גם בין האשפוזים הוא לא חזר למצבו הבסיסי. בימים אחרות, הפרעה אשר פרצה בשנת 1990 הייתה בסמיכות זמנים קרובה לאירוע הטראומטי שהוכר באירוע תאוני, ככלומר ישנו קשר ברור של סמיכות זמנים בין האירוע לבין התמונות הנפשית של התובע. מבחינה זו אני מסכים כי האירוע הטראומטי הייתה כנראה את הטריגר להתקפות המחלה.

אני לא מסכים עם ההערכה כי קיימות סיבות גבואה שלא האירוע הטראומטי אליו נחשף – המעודדת לפריצת מחלת סכיזואפקטיבית לא הייתה מתמשחת ומהלך חייו היה שונה בתכלית. אני מסכים כי ישנו מקרים המצביעים על קשר בין אירוע טראומטי להתקפות הפרעה פסיכוטית, אך יחד עם זאת, מנשוני קליני, אני יודע כי תיכנן התקפות הפרעה פסיכוטית גם ללא טריגר ולכן תשובה לשאלת ב' הינה חיובית וכן קיים קשר סיבתי בין אירוע התקipa לבין מצבו של התובע.

ג. לגבי שאלת זו, תשובי הינה שלילית ולדעתו לא נכון יהיה לקבוע כי לו לא האירוע האמור, התובע לא היה סובל מהנקעים הנפשיים מהם סבל במועד בו סבל מהם. יש לציין כי לתובע ישנה תורשה פסיכיאטרית (אחותו סובלת מהפרעה ביופילריה) ויתכן כי אורח החיות הסטרסוני, יחד עם התורשה הגנטית, היו גורמים בסופו של דבר להתפרצות מצב פסיכוטי גם ללא אירוע שuber ב-19.7.90. התיאוריה המקובלת עלי היא ששולב של גורמים גנטיים, ביולוגיים וסביבתיים יכול לגרום לפגיעה המחלת, שהיא מחלת מולטי-פקטוריאלית, דהיינו קיימים כנראה מספר גורמים פקטורייאליים התורמים להתרחשות המחלת, ולא מדובר רק על קשר ביולוגי בלבד. בימים אחרות,

בית דין אזרוי לעובודה בירושלים

ב'ל 14-05-41604

1 התפיסה להתקפות מחלת הינה לדעתך תפיסה רב-
2 ממדית ולא ביולוגית תורה. לציין כי המושגים "נטיה מוקדמת" או
3 "פגיעות" או "גולגולת דקה" הינם מושגים הבאים להסביר איך קורה
4 כאשר פרט נחשף לאירוע שנותפס כלל טריאומטי ובכל זאת מפתח
5 תגובה נפשית שהיא לעיתים פוסט-טריאומטית. במקורה שלנו, לעומת זאת,
6 ברור ומוסכם שהאיורע היה טריאומטי עבר התובע ולבן נכוון הוא
7 לומר כי האירוע גרם לפrox מחלתו, אשר לפני כן, על פי הידע, לא
8 הייתה ידועה או לפחות לא הייתה גלויה.

9. לביקשת הנتابע, הופנו למומחה שאלות הבראה, עליון השיב המומחה (כאמור
10 באותיות המודגשות), כדלהלן:

11 א. בנוגע לאבחנה – סעיף אי' לשובתך (קריטריון C וקריטריון D) – האם כוונתך
12 שהאבחנה היא מחלת סכיזואפקטיבית?
13 התובע מוכר למערכת הפסיכיאטרית בלקה בהפרעה סכיזואפקטיבית, כפי
14 כתוב בחוות דעתך בעמ' 1.

15 התייחסת לך שהמחלה מולטיפקטוריאלית, דהיינו, שקיים גורמים שונים
16 המעודדים את המועדות הגנטית לבוא לידי ביתו. לא התייחסת לך שלהתובע
17 איורים בקטgorיה של "יתמות מוקדמת" (Early Parental loss) : בגיל 11
18 אמר עברה איורע מוחי ונשארה לא מתפקדת ובגיל 13 אביו נפטר. האם נכוון
19 שאירועים בקטgorיה זו מעלים את הסיכון להתקפות מחלת נפש בגיל
20 המבוגר יותר?

21 לא ידוע לי שאירועים אלו מעלים את הסיכון להתקפות מחלת נפש בגיל
22 המבוגר יותר.

23 לא התייחסת לדיווחי התובע על שבועות שבhem היה "עצוב" בתיכון ; האם
24 אפיוזות אלו יכולות להיות אפיוזות של זיכרון מגורי שהיו חלק ממהלך
25 מחלתי שהמשיך נקרא מחלת סכיזואפקטיבית?
26 אין לי מידע קבוע האם התקופות שבהם היה התובע עצוב בתיכון היו
27 אפיוזות של זיכרון מז'ורי.

28 האם תוכל להעיר את מידות תרומתם היחסית של האירועים המתוירים
29 בסעיפים 2 ו-3 לפrox המחלת?
30 לא יכול להעירך.

31
32
33

בית דין אזרחי לעבודה בירושלים

ב"ל 41604-05-14

1. [REDACTED]
2. [REDACTED]
3. האם נכוּן שלמחלה סכיזואפקטיבית קיימת תקופה בה המחלה "מקננת"
4. (Prodrom) וקיימים תסמינים קלים שאינם מבאים אדם לטיפול; האם נכוּן
5. שתקופה זו יכולה להימשך חודשים עד שנים טרם התפרצויות המחלה?
6. **תיתכן תקופה פרודורמלית של חודשים, אך לא שנים, לפני פרוץ המחלה.**
7. האם סביר להניח שלתוועב הייתה תקופת פרודורים?
8. **אני יודע, אכן.**
9. האם תיאר התובע כי"עכני ומפוחד" (שהזכרת בחוות דעתך) בתקופת
10. העבודה כפקח עירוני, יכול להעיד על תקופת פרודורים?
11. **ראת תשוביתי הקומתת.**
12. בהנחה שהתוועב היה בתקופת הפרודורים בעת האירוע, האם נכוּן לומר
13. שתרומת האירוע לפרוץ המחלה הייתה זניחה או מזערית?
14. **אני יודע לכמה את תרומת האירוע, אך לדעתי הוא לא היה זניחה או מזערית.**
15. כתבת בסעיף ג' לחוות דעתך כי [REDACTED] ואורה החיכים
16. הסטרסוגני, היו גורמים בסופו של דבר להתפרצויות מצב פסיכוטי גם ללא
17. האירוע משנת 1990. האם תוכל להעירך את מידת תרומותם היחסית של
18. הגורמים השונים לפרוץ המחלה? [REDACTED]
19. **, אל מול מידת התרומה של אירוע [REDACTED] התקיפה.**
20. **לדעתך אירוע התקיפה היהו ממשועטי.**
21. באסיף ב' לחוות דעתך, עמ' 2 למטה, כתבת "מנסיוני כקלינאי אני יודע כי
22. תיתכן התפרצויות הפרעה פסיכוטית גם ללא טריגר ולאן תשוביتي לשאלת ב'
23. חיובית ואכן קיים קשר סיבתי בין אירוע התקיפה לבין מצבו של התובע",
24. אמרה הלקוחה סתירה: כיצד האפשרות שתיתכן התפרצויות ללא טריגר,
25. תומכת בקביעת הקשר הסיבתי בין אירוע לבין פרוץ המחלה של התובע?
26. **תיתכן התפרצויות פסיכוטית ללא טריגר, כמו שתיתכן התפרצויות פסיכוטית
27. עם טריגר, כמו במקורה שלפנינו.**
28. לא התייחסת בחוות דעתך לחוות דעתם של פרופ' קווטר ופרופ' דודיסון,
29. המסתמכת על מידע עדכני מבוסס מחקרית ומקובל בקרב הקהילה המחקרית
30. והטיפולית היום בעולם, שלפיה אין תמייה בהשערה כי טראומה או דחק
31. הקשר לאירוע טראומטי, עלול לגרום להתפרצויות מחלת סכיזופרניה בקרב
32. פרטים בעלי נטיה מולדת למחלה; מאידך, לחוות דעתך לא צירפת מקורות
33.

בית דין אזורי לעבودה בירושלים

ב'יל 41604-05-14

1 מדע או מאמרי סקירה עליהם הסתמכת (למעט עניין משפטי מבית הדין
2 בחיפה, שאינו רלוונטי וממילא אינו בבחינת ספרות רפואית מדעית). האם
3 תוכל לבסס את חוות דעתך מחקרית או ספרותית?
4 אני מבסס את חוות דעתך על פי החומר הרלוונטי שבתיק הרפואי. המאמרים
5 הם בעיקר בעלי ערך תיאורתי ו/או מחקרי, אך החשוב הוא הפרקтика
6 המעשית-הקלינית, של כל מקרה לגופו. המאמרים שהובאו הינם
7 סלקטיביים ובוודאי שאינם כל המאמרים שפורסמו בנושא (ראה את חוות
8 דעתו של הפסיכיאטר ד"ר דוד בן דור).
9 כיצד מסקנתך מתיישבת עם סקירת הספרות והמידע העדכני המובא בחוות
10 דעתו של פרופ' קופלר?
11 כבר התייחסתי לשאלת זו ומותר שחוות דעתך לא תהיה توأم לזו של פרופ'
12 קופלר.
13 שאלת הבקרה מטעם בית הדין: כיצד אתה מיישב את קביעת כי "הairoう
14 הטראומטי היה כנראה את הטיגר להתקפות המחלה" עם קביעת כי "לא
15 נכון יהיה לקבוע כי ללא האiroう החמור, התובע לא היה סובל מהנזקים
16 הנפשיים מהם סבל במועד בו סבל מהם"? בשים לב להבירה המתבקשת, נא
17 התיחס שוב לשאלת 3 ג' להחלטה מיום 15.12.21 וחוות דעתך בנוגע לשאלת
18 האם סביר יותר לקבוע כי לאiroう הטראומטי הייתה השפעה כלשהי על מועד
19 הופעת הנזקים הנפשיים מהם סבל התובע או כי הוא גרם, החמיר או האיז
20 את התקדרות במצבו, מאשר קביעה הופכת, לפיה סביר יותר שלאiroう
21 הטראומטי לא הייתה השפעה כלשהי על מועד ההופעה של הנזקים הנפשיים,
22 החמרתם או האצת התקדרות במצבו".
23 עצרנו או לשמחתנו, הפסיכיאטרים, כמו כל השאר, אינם יודעים לחזות
24 בזדאות את העתיד. אנו יכולים לשער אך ורק לא לקבוע באופן מוחלט וסופי
25 את העתיד ככל שנגוע למחלה פסיכיאטרית. אנו יכולים לפעמים לשער לגבי
26 הפרוגנזה, אך לא יכולים להיות בטוחים בכך, שכן אופן התפתחות המחלה
27 או אי התפתחותה לעתיד לבוא תלוי בגורמים אשר אינם אנו לא יכולים
28 לחזות במידוייך מושך. לכן גם כתבתי את המילה "כנראה" בחוות דעתך,
29 ככלומר האiroう הטראומטי היה כנראה את הטיגר להתקפות המחלה, אך
30 לא ניתן לקבוע כי ללא האiroう האמור התובע לא היה סובל מהנזקים
31 הנפשיים מהם סבל במועד בו סבל מהם. כפי שטעןתי קודם, יתכו נזקים
32 נפשיים ללא אiroע קודם, כמו שיתכנו נזקים נפשיים שקדם להם אiroע
33 קודם שקרוב לוודאי נאמר אז שהairoע היה את הטיגר לפרוץ המחלה.

בית דין אזורי לעבودה בירושלים

ב'יל 41604-05-14

1 לכן אני חושב, כי במקרה זה, סביר יותר לקבוע כי לאירוע הטראומטי הייתה
2 השפעה כלשהי על מועד הופעת הנזקים הנפשיים מהם סבל התובע או הוא
3 גורם, החמיר או האיץ את ההידרדרות במצבו, מאשר קביעה הפוכה לפיה
4 סביר יותר של אירוע הטראומטי לא הייתה השפעה כלשהי על מועד ההופעה
5 של הנזקים הנפשיים, החמורים או האצת ההידרדרות במצבו של התובע.

6

7 6. לאחר שבית הדין דחה בקשה של הנتابע למינוי מומחה אחר או נוסף, הגיעו
8 הצדדים את סיקומיהם.
9

10

טענות הצדדים

11 7. התובע טוען כי מכלול חוות דעתו של המומחה תומך בקבעה כי קיים קשר
12 סיבתי בין האירוע התאוני לפגיעה הנפשית בה להה, ועל כן דין התביעה
13 להתקבל.

14 8. הנتابע טוען כי קביעת המומחה לפיה "האירוע הטראומטי היה נראה את
15 הטריגר להתרצות המחללה" אינה מספקת לקבעת קשר סיבתי. המומחה חזר
16 על אמרה זו גם בתשובתו לשאלת החברה של בית הדין.

17 9. הנتابע מוסיף וטען שנפלו פגמים גלויים בחוות דעתו של המומחה, בכך שלא
18 התייחס לכך שלהתובע ██████████
19 ██████████
20 ██████████

21 10. כן טוען הנتابע כי קביעת המומחה כי התפרצויות הפרעה פסיכוטית תיתכן ללא
22 טריגר תומכת בהיעדר קשר סיבתי בין האירוע התאוני לפגיעה הנפשית של
23 התובע. במסקנה זו תומכת גם אמרתו של המומחה כי לא ניתן לקבוע כי לו לא
24 האירוע התאוני התובע לא היה סובל מהnezקים הנפשיים מהם סבל במועד בו
25 סבל מהם, וכ██████████ ביחיד ██████████
26 עם אורח חיים סטראסוגני היו גורמים בסופו של דבר להתרצות מצב פסיכוטי.

27 11. לחלוfin, חזר הנتابע על נימוקי בקשרו למינוי מומחה אחר או נוסף.
28

29

דין והכרעה

בית דין אזרוי לעבודה בירושלים

ב-14-05-041604

12. בהתאם להלכה הפסוקה, בהערכת עדות מפי רופא יש לעין בחוות דעתו של המומחה הרפואי ככלל, ואין להיתפס לביטוי אשר, כשלעצמו, עשוי לבטא דרגת קשר שאינה מספקת לקביעת קשר סיבתי משפטי, כגון "כנראה" או "לא ניתן לשולו" (על 106/07 דורות גלס ואח' – המוסד (מיום 20.5.07)).

13. בית הדין סבור שעיוון בחוות דעתו של המומחה הרפואי ככלל, לרבות תשובתו לשאלת ההבהרה של בית הדין, מאפשרת לבית הדין לאמץ את קביעת המומחה באותה תשובה, לפיה:

14. "סביר יותר לקבוע כי לאירוע הטראומטי הייתה השפעה כלשהי על מועד הופעת הנזקים הנפשיים מהם סבל התובע או הוא גרט, החמיר או האיץ את ההידרזרות במצבו, מאשר קביעת הפוכה לפיה סביר יותר שלאירוע הטראומטי לא הייתה השפעה כלשהי על מועד ההופעה של הנזקים הנפשיים, החמרתם או האצת ההידרזרות במצבו של התובע".

15. להלן נימוקי בית הדין לקבעתו:

16. עמדת המומחה מייחסת משקל לקשר בזמן שבין התקיפה לבין עדויות על התדרדרות במצבו הנפשי בתקופה שבסמוך לאחר מכן. המומחה הסתמכ על תיאור של ממונה על התובע בעירייה שהובא בחוות דעתו של המומחה מטעם התובע, ד"ר בן דור. נראה לבית הדין כי מדובר בנתון עובדתי שהמומחה היה רשאי להסתמך עליו. בבקשתו למינוי מומחה אחר או נוסף, הנتبע לא טען לפסול כלשהו בהסתמכות זו.

17. אם כן, המומחה ייחס חשיבות לקשר בזמן בין אירוע התקיפה לבין ההתדרדרות במצבו הרפואי של התובע, כפי שגם בא לידי ביטוי באשפוזו של התובע בשנות 1991, וזאת לאור ניסיונו הקליני, ואין עילה משפטית שלא לאמץ עדנה רפואי זו של המומחה.

18. בנסיבות העניין שלפניינו, בית הדין אינו סבור שיש לקבל את עמדת הנتبע לפיה עמדת המומחה אינה מבוססת על עדנה רפואית שיש לה תימוכין במחקרדים רציניים. כפי שעולה מהחלטת בית הדין בבקשת הנتبע למינוי מומחה רפואי נוסף, מסקנת המומחה מטעם בית הדין מתחזקת על ידי העדויות מפי הרופאים שהינם המומחים של הנتبע, פרופ' קווטלר ופרופ' דווידסון, אשר סבורים, במאמרם משנת 2014, שהמידע המחקרי הקים אמנים איננו תומך בהשערה כי טראומה פסיכולוגית או דחק הקשור לאירוע טראומי עלול לגרום להתפרצויות

בית דין אזרוי לעובדה בירושלים

ב'יל 41604-05-14

1 מחלת הסכיזופרניה בקרב פרטים בעלי נטייה מולדת למחלה, אך מצד שני,
2 יכולתם של פרטים הסובלים מסכיזופרניה לשאת דחק הינה מועטה ביותר,
3 ותשסמניהם עלולים להחמיר בעקבות חשיפה לדחק. לעניין זה יש לציין כי
4 המומחה מטעם בית הדין קבע, על יסוד החומר הרפואי, שמחלה התובע פרצה
5 בהיותו בן 30, ככלומר, כשלוש שנים לפני האירוע התאוני.
6 אשר על כן בית הדין סבור שהתובע הרים את הנטול להוכיח כי האירוע התאוני
7 מיום 19.7.1990 גרם לכל הפחות להחמרה בפגיעה הנפשית שמנה סבל התובע,
8 וכי בכך לחייב באירוע כ"תאונת עבודה". גם לגבי מחלת הנפש של התובע.

סוף דבר

11. התביעה מתකלת. מחלוקת הנפש ממנה סיבת התובע מוכרת כ"פגיעה בעבודה".
12. הנتبיע ישלם לתובע שכר טירחת עורך דין בסך 4,000 נס.
13. זכות ערעור לבית הדין הארץ לעובדה תוקן 30 ימים.

גיתו היום, ב' אדר תשע"ח, (13 מארץ 2018), בהעדן הצדדים וישלח אליו.

18 "ההחלטה נחתמה בידי נציגי הציבור וועותק נמצא בתיק בבית הדין. לצדדים מופע עותק בחותימה
19 אלكتروנית של השופט בלבד".
20

דניאל גולדברג, שופט

נץ איזבור

כraig איזבור

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31